

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ

29-35-69, 628-37-04
21-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR.PT.24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX: 29-40-89

BS/3/3/94

◆ OPINIE O INSTYTUCJACH PUBLICZNYCH KRAJU

◆ ZWIĄZKI ZAWODOWE A RZĄD

Komunikat z badań

WARSZAWA, STYCZEŃ '94

- ▶ OPINIE O INSTYTUCJACH PUBLICZNYCH KRAJU
  - ▶ ZWIĄZKI ZAWODOWE A RZĄD
-

◆ Od czasu wyborów poprawiają się opinie o obu izbach parlamentu, Kościele, OPZZ i Najwyższej Izbie Kontroli. Oceny pracy prezydenta w ostatnim miesiącu uległy pogorszeniu.

◆ Zgłoszenie wotum nieufności dla rządu Hanny Suchockiej prawdopodobnie na trwałe zaszkodziło społecznemu wizerunkowi "Solidarności". Natomiast w ostatnich dwóch miesiącach poprawiły się znacznie opinie o działalności OPZZ. Obecny układ polityczny sprawia, że szanse tego związku w roli reprezentanta interesów pracowniczych ocenia się lepiej niż możliwości NSZZ "Solidarność".

◆ W grudniu '93 CBOS po raz pierwszy badał opinie o bankach i sądach. Działalność banków państwowych cieszy się większym uznaniem niż prywatnych. W opiniach o pracy sądów więcej jest aprobaty niż dezaprobaty.

Wybory do parlamentu zasadniczo zmieniły opinie o wielu instytucjach publicznych kraju. Czy zmiany te okażą się trwałe, będzie można stwierdzić dopiero po kilku miesiącach. Już teraz jednak widać, iż miały one wpływ nie tylko na opinie o najwyższych organach władzy, lecz także na ocenę działań innych organizacji, z pozoru nie związanych bezpośrednio z wyborami¹.

Opinie o instytucjach władzy²

Po wyborach zasadniczo poprawiły się opinie o obu izbach parlamentu. W grudniu nastąpiła ich dalsza poprawa. Aprobata działalności Sejmu wzrosła w porównaniu z październikiem o 12 punktów procentowych, a dezaprobata - zmniejszyła się o 9 punktów. Od stycznia '91 po raz pierwszy więcej jest osób, które uważają, że działalność Sejmu dobrze służy społeczeństwu, niż mających przeciwne zdanie w tej sprawie.

Poprawia się też opinia o Senacie - aprobata jego działalności zwiększyła się o 6 punktów, a dezaprobata - zmniejszyła o 8 punktów. Także i w tym przypadku, po raz pierwszy od blisko dwóch lat, więcej jest opinii pozytywnych niż negatywnych, z tym że przewaga ta jest nieznaczna. O działalności Senatu mniej osób ma wyrobione zdanie (68%) niż o działalności Sejmu (76%). Wydaje się więc, że zmniejszenie liczby partii w parlamencie i jego większa aktywność zmieniły na korzyść wizerunek Sejmu i Senatu w społeczeństwie.

Od czasu rozwiązania poprzedniego parlamentu poprawiały się opinie o prezydencie. W grudniu jednak znacznie się pogorszyły. Obecnie są zbliżone do notowań z maja ubiegłego roku, a więc najgorszych z uzyskiwanych dotychczas przez obecnego prezydenta. Spośród wszystkich badanych instytucji właśnie prezydent otrzymuje obecnie najwięcej opinii negatywnych. Przyczyną tego mógł być jego konflikt z Krajową Radą Radiofonii i Telewizji.

---

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (42) zrealizowano w dniach 9-14 grudnia 1993 r. na 1239-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

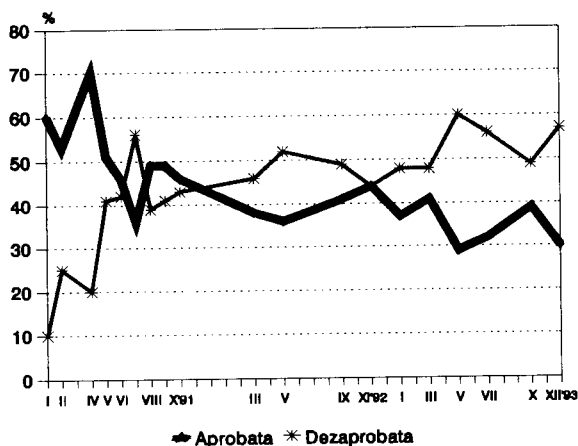
² Stosunek do rządu był omówiony w osobnym komunikacie.

Tabela 1

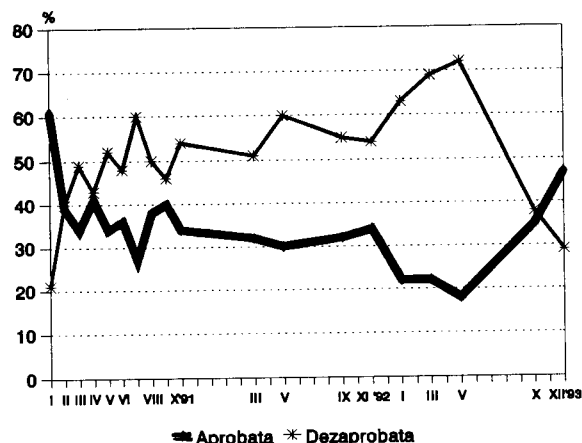
w procentach

Oceniane instytucje i organizacje	Rodzaj oceny	Terminy badań						Zmiana (XII-X)
		I	III	V	VII	X	XII	
Władze miasta/gminy respondenta	Aprobata	50	50	52	50	54	52	-2
	Dezaprobata	31	35	37	33	24	32	+8
Sejm	Aprobata	22	22	20	-	35	47	+12
	Dezaprobata	63	69	72	-	38	29	-9
Senat	Aprobata	22	24	21	-	29	35	+6
	Dezaprobata	56	62	64	-	39	33	-8
Prezydent	Aprobata	37	41	29	32	39	30	-9
	Dezaprobata	48	48	61	56	49	57	+8
OPZZ	Aprobata	29	33	33	26	29	35	+6
	Dezaprobata	35	37	35	38	36	31	-5
NSZZ "S"	Aprobata	35	41	40	26	28	25	-3
	Dezaprobata	39	37	38	53	50	51	+1
NSZZ "S" '80	Aprobata	32	31	30	23	22	22	0
	Dezaprobata	35	38	35	40	45	42	-3
Wojsko	Aprobata	72	77	80	70	75	77	+2
	Dezaprobata	8	9	8	8	8	6	-2
Rzecznik Praw Obywatelskich	Aprobata	62	65	67	63	64	70	+6
	Dezaprobata	11	12	14	15	11	7	-4
Policja państwowa	Aprobata	67	72	72	68	65	68	+3
	Dezaprobata	19	20	20	20	24	20	-4
Telewizja	Aprobata	-	-	-	-	-	66	-
	Dezaprobata	-	-	-	-	-	23	-
Kościół	Aprobata	41	43	38	40	49	54	+5
	Dezaprobata	46	48	54	49	42	34	-8
Sądy	Aprobata	-	-	-	-	-	45	-
	Dezaprobata	-	-	-	-	-	26	-
NIK	Aprobata	39	39	43	34	37	42	+5
	Dezaprobata	29	31	28	33	32	29	-3
Banki państwowe	Aprobata	-	-	-	-	-	36	-
	Dezaprobata	-	-	-	-	-	38	-
Banki prywatne	Aprobata	-	-	-	-	-	19	-
	Dezaprobata	-	-	-	-	-	45	-

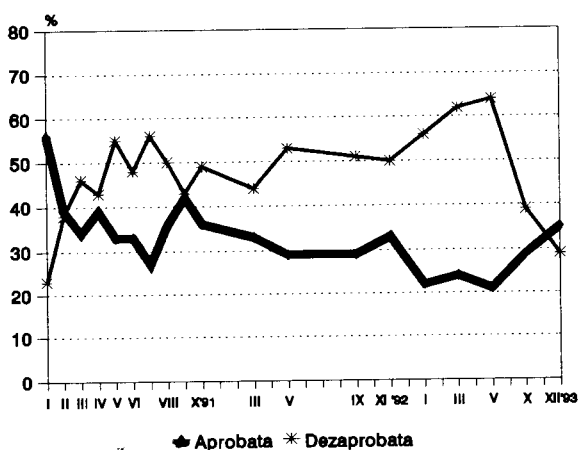
Zmiany opinii o prezydencie

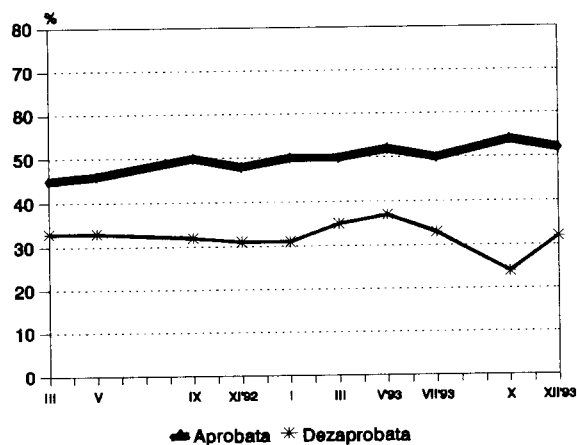
Zmiany opinii o Sejmie

Zmiany opinii o Senacie

Zmiany opinii o władzach miasta/gminy respondententa

Opinie o władzach lokalnych były zwykle lepsze niż o centralnych. Obecnie jednak nie widać wyraźnej różnicy między oceną władz gminnych a oceną pracy Sejmu. Wprawdzie aprobata działalności władz lokalnych jest o 5 punktów wyższa niż Sejmu, ale jednocześnie - dezaprobatą jest wyższa o 3 punkty. Można więc stwierdzić, że więcej osób ma wyrobioną opinię o pracy swoich rad i urzędów gminnych niż Sejmu, ale nie jest ona w istotnym stopniu lepsza.

Po zmniejszeniu się w październiku odsetka negatywnych ocen działalności władz lokalnych, w grudniu nastąpił ich wzrost. Opinie o pracach władz gminnych wróciły więc do swojego zwykłego poziomu - około 50% aprobaty i nieco ponad 30% dezaprobaty.

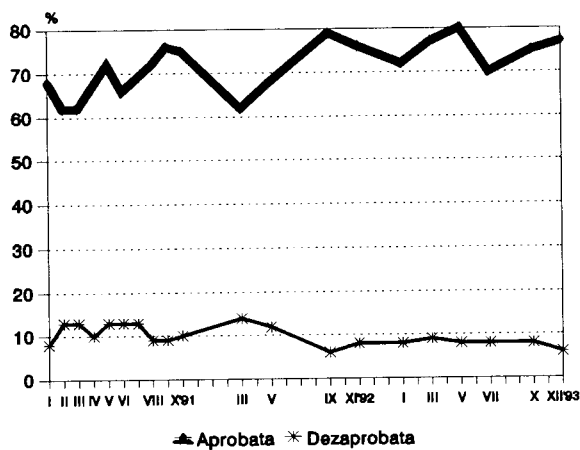
Opinie o instytucjach niepolitycznych

Analizując opinie o instytucjach publicznych należy pamiętać, że ich skład w niejednakowym stopniu jest poddawany procedurom demokratycznym. Istnieje wielość partii, związków zawodowych, ale jedna jest armia czy też policja. Sprzyja to pozytywnemu ocenianiu instytucji niewybieralnych. Dlatego, między innymi, wysuwanie zbyt daleko idących wniosków z porównywania opinii o instytucjach niepolitycznych i organizacjach, których skład jest wynikiem demokratycznych procedur, może być zawodne. Pamiętajmy też, że instytucje niepolityczne są cenione głównie z powodu nieangażowania się w politykę, a zmiana tego stanu rzeczy szkodzi opinii o nich.

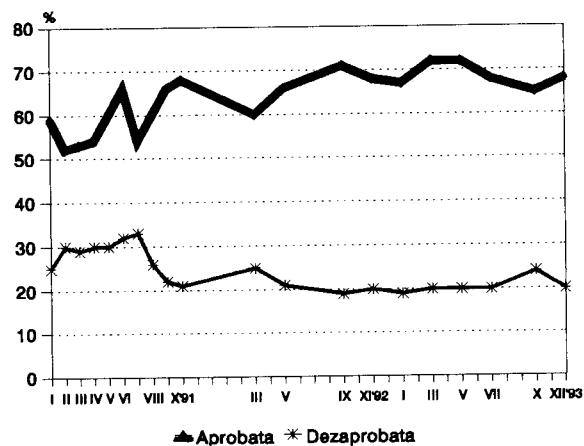
Instytucją, która zwykle uzyskuje najwięcej pochlebnych ocen, jest wojsko. W ciągu ostatnich dwóch miesięcy nie zanotowano istotnych zmian pod tym względem. Pozytywne opinie o armii są jednak formułowane z dość dużą rezerwą. Na pytanie: *Czy działalność wojska dobrze służy społeczeństwu?* 58% ankietowanych wybiera odpowiedź "raczej tak", a 19% - "zdecydowanie tak".

Więcej zdecydowanej aprobaty uzyskuje działalność rzecznika praw obywatelskich (26%). W sumie pozytywnie o jego pracy wypowiada się 70% ankietowanych (o 6 punktów procentowych więcej niż w październiku). Dezaprobatą jego pracy zmniejszyła się w tym czasie o 4 punkty. Wyniki te należą do najlepszych w dotychczasowej działalności Tadeusza Zielińskiego.

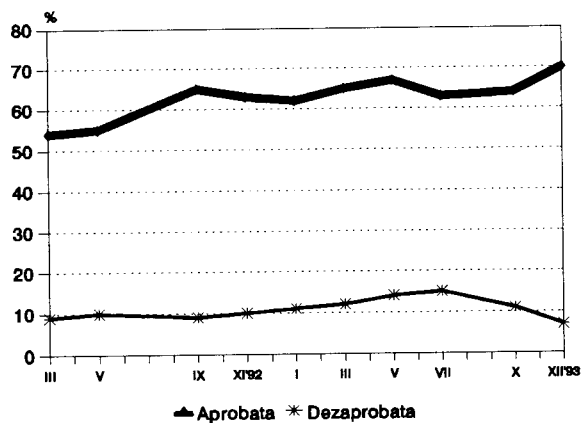
Zmiany opinii o wojsku

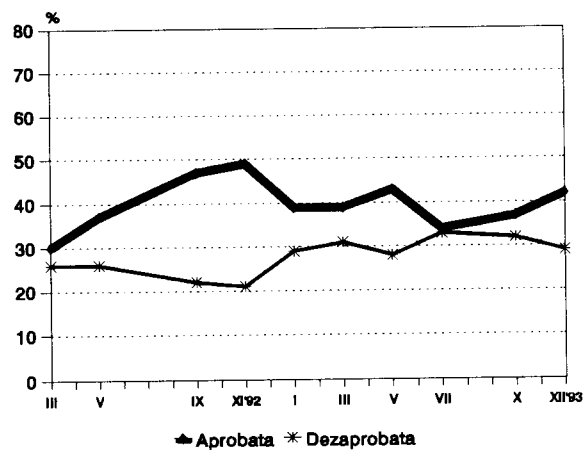
Zmiany opinii o policji

Zmiany opinii o rzeczniku praw obywatelskich

Zmiany opinii o NIK

Nie nastąpiły zbyt duże zmiany w ocenie pracy policji państwowej. Liczba pozytywnych opinii zwiększyła się o 3 punkty procentowe, a negatywnych - zmniejszyła o 4 punkty. Jak zwykle, należy ona do instytucji najlepiej ocenianych.

Od czasu wyborów parlamentarnych poprawia się opinia o Kościele katolickim. Być może nieangażowanie się kleru w kampanię przedwyborczą i stanowcza niechęć Episkopatu do komentowania wyników wyborów wpłynęły korzystnie na społeczny wizerunek Kościoła. W ostatnich dwóch miesiącach aprobatą jego działalności wzrosła o 5 punktów, a dezaprobatą zmniejszyła się o 8. Tak więc Kościół przestał być instytucją uzyskującą więcej opinii negatywnych niż pozytywnych i powraca do grona organizacji cieszących się największym społecznym uznaniem.

Zmieniły się także na korzyść - choć w niewielkim stopniu - oceny działalności Najwyższej Izby Kontroli. Wydaje się, że zmiana ta może być efektem zwiększenia w środkach masowego przekazu liczby informacji o wynikach jej prac. W roku 1992, gdy trwał konflikt między NIK-iem a Urzędem Rady Ministrów, komentowany dość obszernie w prasie i telewizji, opinie o działalności Izby zaczęły się poprawiać. Zmieniło się to, gdy konflikt wygasł, a informacje o NIK-u zaczęły pojawiać się znacznie rzadziej. Możliwe więc, że duża aktywność Najwyższej Izby Kontroli wpływa korzystnie na jej wizerunek w społeczeństwie.

W grudniu '93 po raz pierwszy badano stosunek do telewizji, sądów oraz banków państwowych i prywatnych. O działalności telewizji z uznaniem wypowiada się dwie trzecie ankietowanych, a krytycznie - 23%. Należy więc ona do najlepiej ocenianych instytucji.

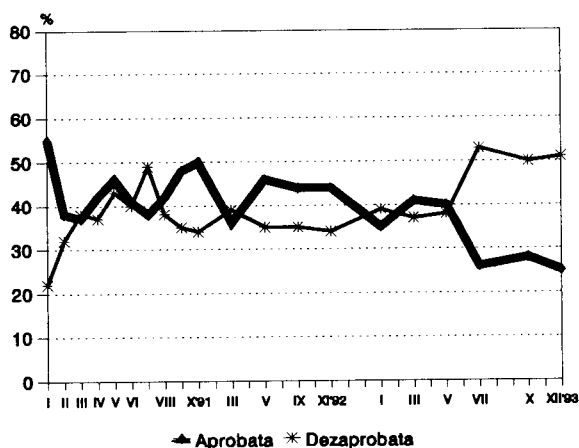
W ocenach pracy sądów więcej jest wypowiedzi pochlebnych (45%) niż krytycznych (26%). Natomiast opinie o bankach państwowych są podzielone: 36% badanych wyraża aprobatę, 38% - dezaprobatę (26% - nie ma zdania na ten temat). Znacznie bardziej krytycznie jest oceniana działalność banków prywatnych. Z aprobatą wypowiada się o niej 19% ankietowanych, a z dezaprobatą - 45%. Trudno ocenić, jak dalece respondenci potrafią odróżnić komercyjne banki państwowe od prywatnych. Prawdopodobnie wpływ na tę różnicę w ocenach miały informacje o trudnościach finansowych banków prywatnych, w tym najgłośniejsze sprawy "banku Bogatina" i afery BKO Grobelnego. Wydaje się też, że określenie "państwowy" może wzmacniać poczucie bezpieczeństwa, związane z danym bankiem, co jest jednym z ważniejszych kryteriów oceny instytucji, której powierzamy pieniądze.

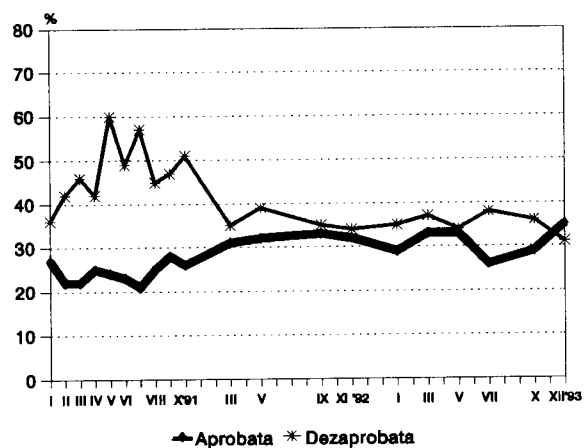
Opinie o związkach zawodowych

Najlepiej ocenianym związkiem zawodowym jest obecnie OPZZ. Aprobata jego działalności wzrosła w ciągu ostatnich dwóch miesięcy o 6 punktów, dezaprobata zaś - zmniejszyła się o 5 punktów. Po raz pierwszy, od blisko czterech lat, opinie pozytywne o tym związku przeważają nad negatywnymi.

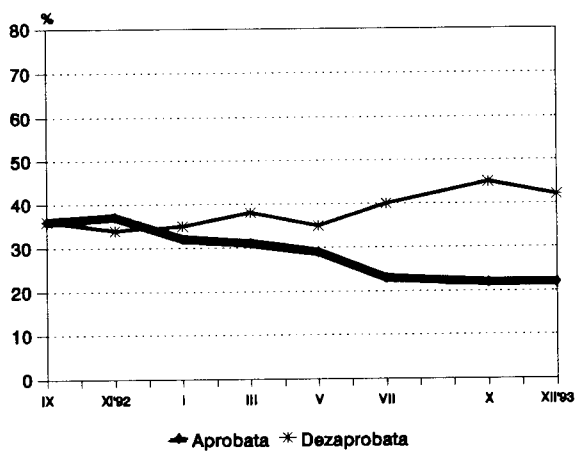
Zmiany opinii o NSZZ "Solidarność"

Zmiany opinii o OPZZ

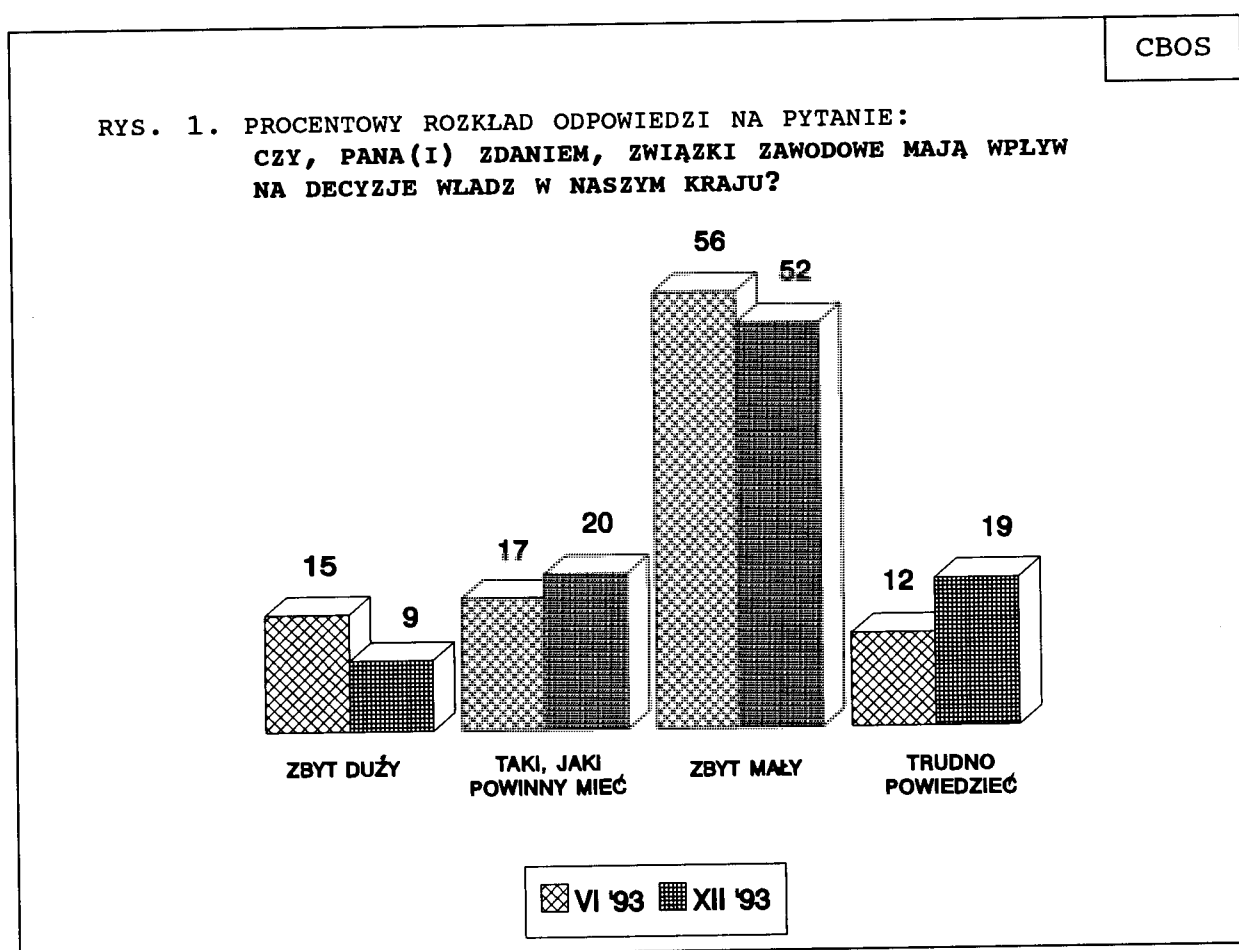
Zmiany opinii o NSZZ "Solidarność '80"

Krytycznie o NSZZ "Solidarność" wypowiada się o 20% ankietowanych więcej niż o OPZZ, a przychylnie - o 10% mniej. W ostatnich dwóch miesiącach nie nastąpiły istotne zmiany ocen działalności NSZZ "Solidarność". Wykres przedstawiający je obrazuje, iż przeforsowanie wotum nieufności dla rządu Hanny Suchockiej nie było sukcesem tego związku. Nastąpiło wówczas gwałtowne pogorszenie się opinii o nim, a zmiana ta - z dzisiejszej perspektywy - wydaje się trwała. NSZZ "Solidarność" jest obecnie najczęściej - po prezydencie - krytykowaną instytucją publiczną w kraju.

NSZZ "Solidarność '80" nie jest tak znanym związkiem jak "Solidarność". Znacznie mniej osób ma wyrobioną opinię o jej działalności. W efekcie uzyskuje ona mniej ocen pozytywnych i negatywnych niż NSZZ "Solidarność". Opinie te nie zmieniły się w istotnym stopniu w ciągu ostatnich dwóch miesięcy.

W grudniowym sondażu problem związków zawodowych potraktowany został szerzej. Jedną z interesujących kwestii jest ocena społecznych oczekiwań co do wpływu związków zawodowych na decyzje nowych władz.

Powszechnie sądzi się, że związki zawodowe mają niewystarczające możliwości wpływania na decyzje władz i ich rola powinna być większa. Tylko co piąty ankietowany uważa, że odgrywają one taką rolę, jaką powinny.

W porównaniu z czerwcem '93 zmniejszył się odsetek respondentów uznających, że wpływ związków powinien być bardziej znaczący. Zmalała także, w stosunku do czerwca, liczba przekonanych, że ich wpływ jest zbyt duży. Można tłumaczyć to brakiem organizowanych przez związki spektakularnych akcji czy strajków, jakie miały miejsce w okresie poprzedzającym czerwcowe badanie. Były one odbierane przez część społeczeństwa jako uciążliwe lub destabilizujące sytuację w kraju, by wspomnieć choćby majowe wystąpienie o wotum nieufności dla rządu. Podobnie można tłumaczyć fakt, że obecnie ocena roli związków nastęrcza ankietowanym więcej trudności niż w czerwcu. Ponawiające się konflikty między ówczesnym rządem i związkami, zwłaszcza NSZZ "S", sprzyjały większej polaryzacji ocen na temat ich roli. W ówczesnej sytuacji badani mogli łatwiej zadeklarować się jako zwolennicy bądź przeciwnicy stron konfliktu. Obecnie ich opinie mogą w większym stopniu odzwierciedlać oczekiwania co do pożądanej roli związków zawodowych.

O tym, że ich rola powinna być większa, częściej przekonani są respondenci opowiadający się przeciw obecnemu rządowi (66%). Ale też połowa jego zwolenników oraz badanych, którzy mają do niego stosunek obojętny, optuje za zwiększeniem roli związków.

W opiniach respondentów istotną rolę odgrywają sympatie polityczne. Znamienne, że pozycja związków częściej wydaje się zbyt słaba zwolennikom prawicy (66%), natomiast zadowolenie z ich roli częściej deklarują osoby o poglądach lewicowych. Ankietowani o przekonaniach lewicowych rzadziej niż osoby o poglądach prawicowych dostrzegają konieczność zwiększenia wpływu związku na decyzje władz, jednak ponad połowa z nich (54%) uważa, że wpływ związków powinien być większy niż dotychczas.

Spośród grup społeczno-zawodowych zwolennikami silnych związków, jako strony w relacjach z władzą, są najczęściej robotnicy. Ponad dwie trzecie robotników niewykwalifikowanych i trochę mniej wykwalifikowanych życzyłoby sobie silniejszej pozycji

związków. Niewiele częściej niż ogół respondentów oczekiwania takie wyrażają bezrobotni, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz fizyczno-umysłowi; najrzadziej spośród aktywnych zawodowo - rolnicy. O tym, że związki mają zbyt duże możliwości wywierania wpływu na decyzje władz, częściej niż inni są przekonani: kadra kierownicza i inteligencja (30%), prywatni przedsiębiorcy (19%) oraz pracownicy fizyczno-umysłowi (18%).

Stopień poparcia dla poszczególnych związków najlepiej oddaje liczba ich zwolenników.

Tabela 2

w procentach

Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, rozumie ludzi, takich jak Pan(i)?	Wskazania respondentów według terminów badań:							
	I '93	VI '93	VII '93	VIII '93	IX '93	X '93	XI '93	XII '93
NSZZ "Solidarność"	17	21	15	11	13	13	11	10
NSZZ "Solidarność '80"	8	8	3	4	3	3	3	4
Związki zawodowe skupione w OPZZ	7	12	8	8	10	10	10	12
NSZZ RI "Solidarność"	8	8	4	5	4	5	3	5
ZZR "Samoobrona"	2	5	3	4	3	3	2	1
Inny związek	1	1	2	2	2	3	4	2
Żaden	38	31	36	37	38	39	41	37
Trudno powiedzieć	19	14	29	29	27	24	26	29

Ostatnie miesiące przyniosły dalsze, choć stosunkowo niewielkie, zmniejszenie poparcia dla NSZZ "Solidarność". Zmiany na scenie politycznej, jakie zaszły w związku z wyborami, sprzyjają - nieznacznie - wzrostowi znaczenia OPZZ. W grudniu, po raz pierwszy od kilku lat, związek ten wyprzedził NSZZ "Solidarność" pod względem liczby osób sądzących, że to właśnie on najlepiej rozumie ich interesy. Może badani sądzą, że udział OPZZ w Sojuszu Lewicy Demokratycznej, współtworzącym koalicję rządową, zwiększy jego efektywność reprezentowania interesów. Przypuszczenie to potwierdzają dalsze wyniki badań.

OPZZ a NSZZ "Solidarność"

Zmiana układu sił w parlamencie wpłynęła na ocenę bezpośrednich relacji dwóch najsilniejszych central związkowych z rządem.

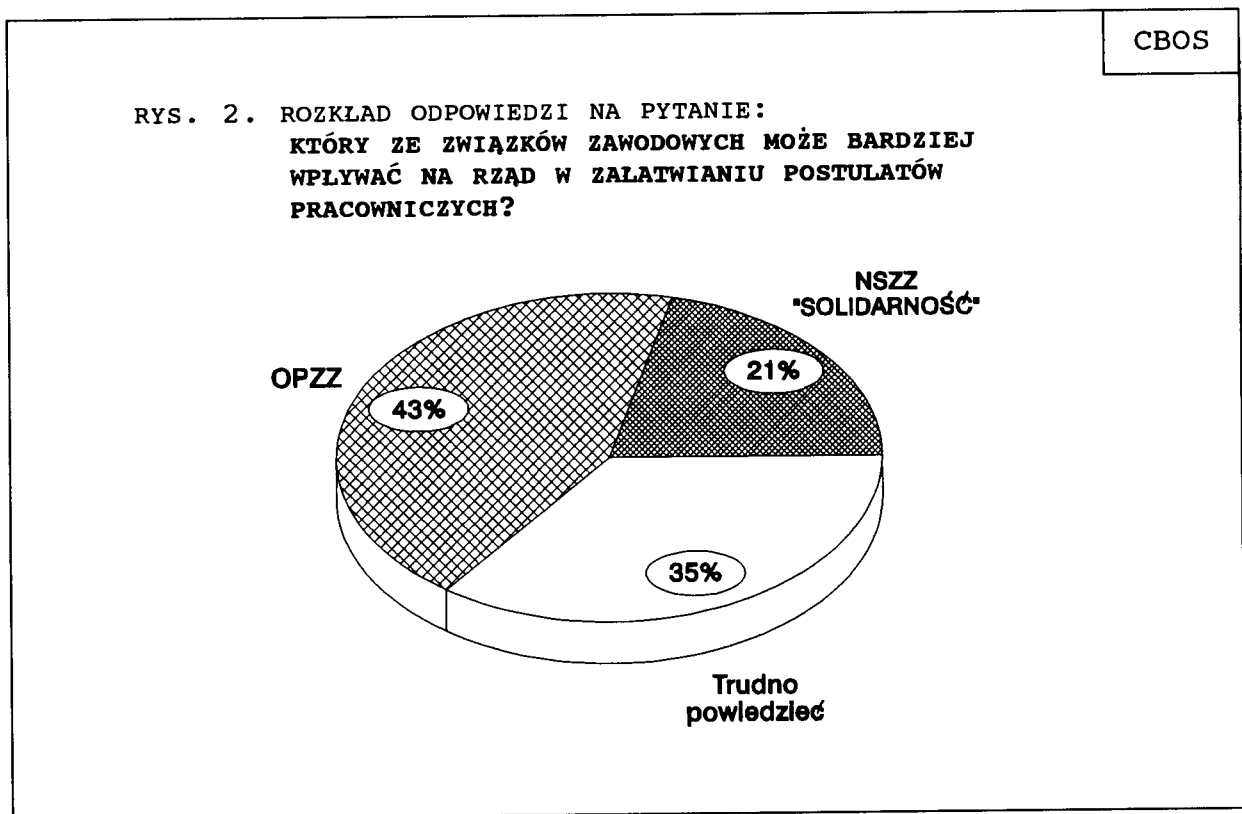
Tabela 3

w procentach

Jakie są obecnie stosunki rządu ze związkami zawodowymi:	NSZZ "Solidarność"	OPZZ
Dobre	20	42
Złe	54	26
Trudno powiedzieć	26	32

Zdaniem ponad połowy ankietowanych, NSZZ "Solidarność" jest związkiem pozostającym w opozycji i mającym złe stosunki z rządem. Natomiast OPZZ najczęściej jest postrzegany - zapewne dlatego, że reprezentuje te same siły polityczne, co obecna koalicja rządowa - jako związek mający z nim dobre stosunki. Przekonania i oceny są tu jednak mniej zdecydowane niż w przypadku "Solidarności". Co trzeci ankietowany nie ma zdania na temat stosunków między rządem i OPZZ.

Nasuwa się pytanie, który ze związków zawodowych - zdaniem respondentów - może w obecnej sytuacji lepiej bronić interesów pracowniczych.

Sądzi się, że większe szanse obrony interesów pracowniczych ma w tej chwili OPZZ niż NSZZ "Solidarność". Dla dużej grupy badanych jest to jednak kwestia trudna do rozstrzygnięcia. Dostrzeganie większych możliwości OPZZ uwarunkowane jest przede wszystkim znajomością sytuacji politycznej i, jak można sądzić, przeświadczeniem o większych możliwościach współpracy, porozumienia się kierownictwa związku z rządem. Większe szanse wywierania wpływu na decyzje rządowe przypisują mu najczęściej osoby interesujące się polityką (67%), dobrze oceniające jego stosunki z rządem (62%) oraz definiujące relacje rząd - "Solidarność" jako złe (68%). Opinie takie częściej niż inni podzielają robotnicy wykwalifikowani oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Więcej niż połowa ankietowanych z tych grup społeczno-zawodowych uważa, że OPZZ ma większe wpływy niż NSZZ "Solidarność" i może skuteczniej realizować postulaty pracownicze.

Opinie o dobrych stosunkach między rządem i OPZZ oraz stosunkowo wysoka ocena możliwości załatwiania przez ten związek postulatów pracowniczych wpłynęły zapewne na optymistyczną ocenę przyszłości umowy społecznej, którą OPZZ zamierzał zawrzeć z rządem jeszcze przed uchwaleniem budżetu.

CBOS	
<i>OPZZ chce zawrzeć umowę społeczną z rządem jeszcze przed uchwaleniem przyszłorocznego budżetu*. Umowa dotyczyć ma m.in. zasad polityki społeczno-gospodarczej, polityki płacowej i cenowej. Jak Pan(i) sądzi, czy dojdzie do porozumienia związków zawodowych z rządem czy też nie?</i>	
Tak	37%
Nie	25%
Trudno powiedzieć	38%
* Badanie było przeprowadzone w grudniu '93.	

W wypowiedziach ankietowanych przeważa raczej optymizm niż sceptyczne nastawienie do możliwości sfinalizowania takiej umowy. Jednak realizacja projektu stanowi dla społeczeństwa "niewiadomą". Zapewne wielu respondentów po prostu o nim nie słyszało.

Za najbardziej realne uważają to przedsięwzięcie osoby o poglądach lewicowych. O tym, że umowa tego rodzaju dojdzie do skutku, najczęściej są przekonani robotnicy. Optymizm zdecydowanie przeważa nad sceptycyzmem także wśród bezrobotnych i rolników, choć większość tych ostatnich nie ma zdania w tej sprawie. Raczej pesymistycznie niż optymistycznie na realizację tego projektu zapatrują się pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz prywatni przedsiębiorcy.

Przedstawiając wyniki badań opinii o instytucjach publicznych kraju staramy się uniknąć ich "rankingowania" - koncentrowania się na kolejności, jaką zajęły poszczególne organizacje. Porównywanie wielkości aprobaty np. wojska, władz lokalnych i Sejmu może prowadzić do fałszywych wniosków. Wielu respondentów odpowiadając na pytania ankiety postępuje bowiem w myśl zasady: "dopóki nie mogę o kimś powiedzieć źle, mówię o nim dobrze"³. Instytucje różnią się między sobą, chociażby pod względem społecznej wiedzy o ich bieżącej działalności. Stąd też opinie o niektórych z nich zmieniają się częściej, o innych zaś są bardziej stabilne. Nie bez znaczenia jest także alternatywność lub jej brak w stosunku do poszczególnych instytucji. Związek zawodowy może być ten lub inny, prezydentem może być ta lub inna osoba, parlament może być zmieniony itd. Natomiast wojska, policji i kilku innych organizacji nie można tak łatwo zmienić lub zastąpić. W konsekwencji mówiąc o instytucjach poddających się procedurom demokratycznym badani mogli oceniać je na tle innych, alternatywnych rozwiązań. Natomiast wypowiedanie się o organizacjach nie mających odpowiedników (np. wojsko, policja) sprzyjało pozytywnemu ich ocenianiu.

---

³ Istnienie tego schematu potwierdziły wyniki szerszych badań wizerunku policji, przeprowadzonych pod koniec listopada na zlecenie Centralnego Ośrodka Metodyki Szkolenia Policji w Legionowie.

Te powody sprawiają, że najwięcej miejsca w raportach dotyczących oceny działalności instytucji poświęcamy zmianom stosunku respondentów do nich. Obecnie szczególną uwagę zwraca znaczna poprawa opinii o parlamencie, której towarzyszy wzrost krytycyzmu do prezydenta oraz kontynuacja rozpoczętego latem '93 procesu polepszania się opinii o Kościele. Wydaje się więc, że zmniejszenie liczby partii w parlamencie i jego większa aktywność poprawiły wizerunek Sejmu i Senatu w społeczeństwie. W przypadku Kościoła zaś korzystnie może oddziaływać jego mniejsza aktywność polityczna czy też raczej rzadsze powoływanie się na jego opinie przez posłów obecnego parlamentu.

Zasadnicze zmiany sądów o związkach zawodowych nastąpiły już przed wyborami parlamentarnymi. Zgłoszenie przez NSZZ "Solidarność" wotum nieufności dla rządu Hanny Suchockiej zaszkodziło jej społecznemu wizerunkowi. Obecne zmiany: poprawa opinii o OPZZ i nieznaczne pogorszenie o "Solidarność", mogą być konsekwencją tamtych wydarzeń. W efekcie, po raz pierwszy od kilku lat, więcej społecznej aprobaty uzyskuje działalność OPZZ niż NSZZ "Solidarność".

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają wpływ na decyzje władz w naszym kraju: (%)

	za duży	taki, jaki powinny	za mały	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	9	20	52	19	1238
Płeć					
Mężczyźni	10	23	52	15	605
Kobiety	8	17	52	23	632
Wiek					
do 24 lat	10	16	52	22	135
25-34	12	28	46	15	209
35-44	12	16	59	13	277
45-54	9	18	55	18	202
55-64	6	23	54	17	211
65 lat i więcej	6	19	42	34	202
Miejsce zamieszkania					
Wieś	5	18	50	26	494
Miasto do 20 tys.	8	17	57	18	125
od 21 do 100 tys.	9	28	50	14	238
101-500 tys.	15	17	54	14	215
501 tys. i więcej mieszk.	15	19	53	13	165
Region					
Północny	7	12	66	15	155
Zachodni	10	23	48	18	122
Środkowo-zachodni	7	19	58	15	182
Środkowy	9	21	47	23	219
Wschodni	7	17	57	19	132
Południowo-wschodni	6	27	46	22	195
Południowo-zachodni	15	18	46	20	232
Wykształcenie					
Podstawowe	4	18	48	30	494
Zasadnicze zawodowe	5	20	57	17	319
Średnie	16	21	54	9	349
Wyższe	28	21	45	5	76
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	30	17	48	5	62
Prac. umysł. niż. szczebla	13	20	56	11	79
Pracownicy fiz.- umysł.	18	17	57	8	58
Robotnicy wykwalifikowani	6	18	63	13	137
Robotnicy niewykwalifik.	2	12	71	14	60
Rolnicy	7	22	48	23	119
Prywatni przedsiębiorcy	19	26	52	3	48
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	6	21	46	27	443
Uczniowie i studenci	24	23	41	12	42
Bezrobotni	4	18	58	21	124
Gospodynie domowe i inni	9	20	48	23	63
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 500 tys. zł	5	19	53	23	94
500 tys. - 999 tys.	5	23	53	20	244
1000 tys. - 1499 tys.	8	20	47	25	339
1500 tys. - 1999 tys.	8	18	56	18	220
2000 tys. i powyżej	16	20	54	11	309
Ocena własnych war. mater.					
Złe	7	18	54	20	512
Średnie	10	20	49	21	571
Dobre	13	22	55	10	151
Zainteresowanie polityką					
Duże	26	26	41	7	122
Średnie	8	23	57	12	515
Małe lub żadne	6	16	50	28	600
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	14	55	23	90
Raz w tygodniu	7	20	51	22	710
Kilka razy w roku	11	20	55	14	330
W ogóle nie uczestniczy	19	25	44	12	108
Poglądy polityczne					
Lewica	11	25	54	10	291
Centrum	8	22	58	12	375
Prawica	15	16	63	7	195
Trudno powiedzieć	6	16	39	40	373

Tabela 2. Który ze związków zawodowych może bardziej wpływać na rząd w załatwieniu postulatów pracowniczych?

(%)

	NSZZ "S"	OPZZ	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	44	35	1236
Płeć				
Mężczyźni	22	48	30	603
Kobiety	21	39	40	633
Wiek				
do 24 lat	31	34	35	134
25-34	22	48	30	209
35-44	22	47	31	276
45-54	26	46	28	202
55-64	16	48	36	212
65 lat i więcej	14	34	52	202
Miejsce zamieszkania				
Wieś	20	39	41	494
Miasto do 20 tys.	24	44	32	125
od 21 do 100 tys.	20	47	33	239
101-500 tys.	31	42	27	213
501 tys. i więcej mieszk.	13	54	33	165
Region				
Północny	32	42	26	155
Zachodni	18	47	35	122
Środkowozachodni	16	51	32	182
Środkowy	14	50	37	219
Wschodni	30	27	43	132
Południowo-wschodni	18	44	38	196
Południowo-zachodni	26	40	35	230
Wykształcenie				
Podstawowe	18	36	46	494
Zasadnicze zawodowe	24	46	30	317
Średnie	23	50	27	350
Wyższe	24	51	25	76
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	27	53	21	62
Prac.umysł.niż.szczebla	20	49	31	79
Pracownicy fiz.- umysł.	20	51	28	58
Robotnicy wykwalifikowani	18	57	25	135
Robotnicy niewykwalifik.	21	47	33	60
Rolnicy	27	35	38	119
Prywatni przedsiębiorcy	23	43	34	48
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	18	39	42	445
Uczniowie i studenci	30	36	34	42
Bezrobotni	30	39	31	124
Gospodynie domowe i inni	16	47	37	63
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	16	37	47	94
500 tys. - 999 tys.	23	37	40	244
1000 tys. - 1499 tys.	20	43	37	339
1500 tys. - 1999 tys.	22	43	35	218
2000 tys. i powyżej	23	51	26	309
Ocena własnych war. mater.				
Złe	20	45	36	512
Średnie	22	42	36	571
Dobre	26	46	28	149
Zainteresowanie polityką				
Duże	15	67	18	122
Średnie	25	46	28	515
Małe lub żadne	19	36	45	600
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	21	43	36	88
Raz w tygodniu	24	40	36	712
Kilka razy w roku	17	47	35	329
W ogóle nie uczestniczy	17	56	26	108
Poglądy polityczne				
Lewica	23	55	22	290
Centrum	26	45	29	374
Prawica	26	51	22	195
Trudno powiedzieć	13	29	58	373